

Nemzetközi összefogás a Halley-üstökös megfigyelésére

AZ **IHW** - RÓL

Luis Friedman ötlete alapján a Jet Propulsion Laboratory /JPL/, a NASA és az Európai Űrkutatási Hivatal /ESA/ közreműködésével 1981-ben létrehozták az International Halley Watch-ot /IHW/. Végleges felépítése és programja hosszas tárgyalások, viták után alakult ki. Ez a program a különböző űrkutatási intézmények /amerikai, szovjet, japán/, a szakcsillagászok, az elméleti szakemberek és az amatőrcsillagászok együttműködésére épül.

A programban az IHW fontos szempontnak tartotta, hogy a mostani megfigyelések összevethetők legyenek az 1910-es megfigyelésekkel, ezért az amatőr észlelési programot az 1910. évi szakmegfigyelésekhez hasonló módon és színvonalon állították össze. Az amatőrök részvételére azért is szükség van, hogy a nagymennyiségű amatőr megfigyelés közül a megfelelő színvonalúakkal kiegészítsék a korlátozott számú "profi" észleléseket.

A programban az amatőrcsillagászok a következő munkaterületeken vehetnek részt:

- vizuális üstökösfigyelés
- fotografikus üstökösészlelés
- asztrometria
- spektroszkopikus üstökösfigyelés
- fotoelektromos fotometria
- vizuális, fotografikus és rádiós meteorfigyelés

A hivatásos csillagászok e területeken kívül infravörös spektroszkópiával, rádiometriával, radáros megfigyelésekkel is foglalkoznak.

METEORÉSZLELÉSI PROGRAM

Az MMTÉH észlelőit természetesen elsősorban a meteorészlelés foglalkoztatja, lévén, hogy a munka itt már programszerűen folyik. Az üstököshöz kapcsolódó meteoráramok már az égi vándor érkezése előtt növelik aktivitásukat. A meteorfigyelés az a terület, amely segítségével - elsősorban az amatőrök észlelései alapján - a legtöbbet megtudhatunk az üstökösök felbomlásából, meteorrajok kialakulásáról, kapcsolatokról.

A Halley-üstököshöz két meteorraj kapcsolódik. Az η Aquaridák radiánisa a RA=22^h22^m, D=1^o54 /1950/, április 21-től május 12-ig figyelhető meg. A maximum várhatóan május 3-án következik be /Millman, 1980/, míg más források máj. 4-ét /McKinley, 1961/, megint mások máj. 5-ét /Lovell, 1954; Hughes, 1978/ adnak. Az utóbbi években az aktivitás 20 db/h a maximum idején, míg a maximum körüli 3 éjszakán nagyobb 5 db/h-nál. A meteorok rendkívül

gyorsak $v=65,5$ km/s /.

Az Orionidák az $RA=6^h 18^m$, $D=15^\circ 48'$ koordináták körül több különböző radiánsból jönnek, október 2-től november 7-ig aktívak. Maximális mennyiségük 25 db/h okt. 21-én, míg a max. körüli 2 éjszakan 6 db-nál több hullik óránként. Sebességük 66,4 km/s, maradandó nyom jellemző a tagokra. Számos forrás javasolja az üstökőspálya alapján adódó alradiánsok megfigyelését is mindkét raj esetében. /Lásd Meteor '84/4. sz./

Az IHW által a megfigyelésre ajánlott időintervallum: május 2-10., ill. okt. 20-24. Az észleléseket a vizuális meteorészleléseknél eddig alkalmazott módszer szerint végezzük. Mindössze két kiegészítésre kérjük megfigyelőinket:

- /a/ Már a szabad ég alatt döntsék el, hogy a látott meteor Aquarida-Orionida rajtag-e vagy sem. /Ezt a célt is szolgálja többek között az újranyomott vizuális észlelőlapokon a "Raj" rovat./
- /b/ Csoportos észlelés esetén jegyezzük fel, hogy kik látták az adott meteort /nemcsak pl. a rajzoló nevét! /

Ezen kiegészítésekre azért van szükség, hogy az adatokat további tudjani tudjuk az IHW programjának megfelelő előkészítés után. További fontos kérdés, hogy mivel az IHW által megadott továbbítási határidő rendkívül rövid, és a beérkezett észleléseket az IHW szabványoknak megfelelően kell átmásolnunk, az Aquarida- és Orionida észleléseket

• május 15-ig, illetve november 8-ig •
a szokásostól eltérően nem Horváth Ferenc, hanem TARNAY KÁLMÁN címére küldjétek be:

B U D A P E S T
Otthon u. 36.
1 1 1 8

Természetesen ezek a megfigyelések is továbbításra kerülnek Horváth Ferencnek, az MMTÉH adatgyűjtőjének.

Fotografikusan észlelt meteor esetén vagy a negatív kontakt másolatát küldjék be a szerencsés észlelők, vagy ha ilyenek készítésére nincs lehetőség, akkor magát a negatívot. Erről kontakt másolatot készítünk és az eredetit rövid határidőn belül vissza-küldjük. /Itt hívjuk fel a figyelmet az új fotografikus adatlapra/

Azok, akik részt kívánnak venni az IHW programjában, Tarnay Kálmán címére írjanak, ahonnan részletesebb információt, adatlapokat és ezekhez kitöltési útmutatót kérhetnek.

Kérjük megfigyelőinket, hogy az Orionidákat már az idén is a fentiek szerint észleljék /szimultán időpontokat l. hátul!/. Kérünk mindenkit, hogy a sikeres munka érdekében tartsa be a kért észlelési kiegészítéseket és a megadott beküldési határidőket. A "Halley-dák" megfigyeléséhez derült eget és jó észlelést kívánunk:

SÜLE GÁBOR - TARNAY KÁLMÁN